

ԱՌԵՏԱԲԵՐ

«Ա.Ա.Ս. ԵՍ ԶԵՋԻ ՄԵԾ՝ ՈՒՐԱՆՈՒԹԵԱՆ ԱՌԵՏԻՍ ԿՈՒՏԱՄ» : ՂՈՒԿ. Բ. 10

ՀԱՏՈՐ 25

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ. 29 ՄԱՅԻՍ, 1872.

ԹԻՒ 22

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Եկեղեցւոյ կառավարութիւնը: — Առողջապահական: — Շերամի սերմ: — Բաղեշէն նամակ մը: — Ձին: — Քաղաքական լուրեր: — Շուկայի գիներ:

ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑՈՅ ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆԸ ՆԿԱՏՈՒՄԸ ՆՈՐ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍԻՆ ՍՈՐՈՒՆԵՐԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻՆ ՍՈՐՈՒՆԵՐԻՆ ՈՒ ԱՌԱՔԵԼՈՅ ՀԱՍՏԱՏՈՒՄԸ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԵՐԿԱՐՈՐԷՆ յԱՌԱՋ ԲԵՐԻՆՔ. այսուհետեւ կ'ուզենք խօսիլ եկեղեցական կառավարութեան այլ և այլ կերպերուն վրայ զորոնք զանազան Քրիստոնեայ ժողովուրդներ ընդունած են և կը գործածեն:

Եկեղեցւոյ կառավարութեան ներկատմամբ Նոր Կտակարանին սորովեցուցած բաները, ինչպէս տեսանք, քիչ և համառօտ են, և շատ յայտնի է թէ ներշնչեալ մատենադիրներուն նպատակը եկեղեցական կառավարութեան համար յատուկ և որոշ գրութիւն մը սահմանել չէր, այլ մանաւանդ ցուցնել թէ Առաքեալք ինչ միջոցներ գործածեցին նախնի եկեղեցիներուն յարմար պաշտօնեաներ տալու համար, և թէ ինչ ընդհանուր կանոններ հաստատեցին, զորոնք իւրեւ սկզբունք պիտի պահէին այն պաշտօնեաները և բոլոր եկեղեցիին իրենց գործքերը վարելու մէջ: Բայց ասկէ չի հետևիր թէ հիմա ալ ամէն ազգի և ամէն տեղոյ եկեղեցիներն ըստ ամենայնի վարչութեան նոյն կերպերն ունենալու պարտաւոր են:

Զոր օրինակ, կը տեսնենք թէ, Երուսաղէմի մէջ Սարկաւագայ ընտրութեան ատենը, մէկէն 7 անձինք ընտրուեցան այն պաշտօնին, և թէ եկեղեցիներուն շատերն ունէին իւ-

րաքանչիւր մէկէ աւելի երէց կամ Եպիսկոպոս: Բայց հարկ չէ կարծել թէ էական և կարևոր է որ հիմա ալ իւրաքանչիւր եկեղեցի եօթնական Սարկաւագ և մէկէ աւելի երէց կամ Եպիսկոպոս կամ Հովիւ ունենայ: Իւրաքանչիւր եկեղեցւոյ պարագաներէն կախեալ է որոշել Սարկաւագայ և Հովուաց թիւը: Յայտնի է թէ այն ժամանակները Հովիւք կամ Երիցունք մասամբ իւրիւր կը վարէին նաև իրենց արհեստը կամ իրենց նախկին աշխարհային գործը կամ առուտուրը, ուստի և չէին կրնար իրենց ամբողջ ժամանակը նուիրել Հովուական պաշտօնին: Այս պատճառաւ իւրաքանչիւր եկեղեցի, մանաւանդ մեծ եկեղեցի մը, քանի մը Հովուի կարօտ էր: Բայց հիմա որ Հովիւները յատուկ կերպով կրթութիւն են իրենց պաշտօնին պարտաւորութիւններուն, և սովորած են իրենց բոլոր ժամանակն այն պաշտօնին նուիրելու՝ ընդհանրապէս մէկ Հովիւր բաւական է ամբողջ եկեղեցւոյ մը հոգն իր վրայ առնելու:

Այլ և այլ քրիստոնեայ ժողովուրդներ կրնան կառավարութեան այլ և այլ կերպեր կազմել իրենց պարագաներուն յարմարութեանը նայելով, և հարկ չէ որ ամէն եկեղեցւոյ կառավարութեան մասնաւոր կամ մանրամասն կերպերը նոյն ըլլան միշտ և ամէն տեղ: Իական կէտը սա է որ գործածուած կերպերը Նոր Կտակարանին ցուցուցած սկզբունքներուն համաձայն ըլլան, կամ գէթ անոնց հակառակ չըլլան: Այս սկզբունքներն, ինչպէս տեսանք, ասոնք են. նախ թէ եկեղեցական պաշտօնէից իշխանութիւնը բարոյական ոչ թէ տիրապետական ըլլայ, եկեղեցւոյ բոլոր գործքերն ալ մատակարարութիւն բարոյական միջոցներով,

այսինքն՝ փաստիւք և համոզմամբ, և ոչ բռնութեամբ երկրորդ թէ ինչ որոշում որ կ'ըլլայ՝ եկեղեցւոյ անդամներուն քուէովը կամ հաճութեամբն ըլլայ, ոչ թէ անոր պաշտօնեաներուն բացարձակ հրամանաւր. և երրորդ որ թէ եկեղեցւոյ անդամները, բնականապէս այլ և այլ աստիճանի ազդեցութիւն ունենան իրենց յաջորակութեանը կամ տաղանդներուն նայելով, եկեղեցւոյ բոլոր անդամները հաւասար իրաւունք վայելեն եկեղեցւոյ մէջ. նոյնպէս որ թէ և քարոզիչներէն և պաշտօնեաներէն ոմանք կրթութեամբ և ձիրքերով իրենց պաշտօնակիցներէն տարբերութիւն, հետևապէս աւելի ազդեցութիւն ունենան, եկեղեցւոյ մէջ անոնց բուն կարգըն ու կացութիւնն ուրիշ պաշտօնէից կարգին և կացութեանը հաւասար ըլլան:

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ

Նախապէս մը որչափ և փափաքի և ջանայ իր նաւը վտանգէ պահելով նախնի մէջ գտնուած պատուական բաները և հոգիները խաղաղութեամբ նաւահագիսար հասցնել, եթէ անփորձ ըլլալով նաւավարութեան արհեստը չի գիտեր, անոր լոկ փափաքն ու ջանքը չի կրնար նաւը և անոր մէջ եղողները վտանգէ զերծ պահել: Նմանապէս մարդիկ աստուածապաշտութեամբ և բարոյականութեան պահանջածին պէս սուրբ կեանք մը անցնելով, և իրենց անձնական առողջութեանը համար շատ հոգ ընելով միայն՝ ամէն վտանգէ զերծ չեն ըլլար: Մարդ զգուշութիւն կամ ջանք ընելով միայն՝ իր բաղձացած նպատակին չի հասնիր, եթէ հարկաւոր միջոցները չի գիտեր: Արդ մեր առողջութեանը համար ամենէն կարևոր բա-

ներուն մէկն ալ առողջաբանութիւնը գիտնալն է : Երբ չենք գիտեր թէ առողջութիւնը ինչ սկզբունքներու վրայ կը կայանայ, թէ ինչ բաներ մեր առողջութեանը փնտրանքն են և թէ ինչ են այն փնտրանքն բաներուն դէմ գործածուելու միջոցները, առողջութեան նկատմամբ մեր ըրած ջանքերը շատ անգամ անօգուտ կ'ըլլան : Ուստի ամէն մարդ առողջաբանութիւնը գիտնալու է : Բաւական չէ որ ամէն տեղ հանճարեղ բժիշկներ գտնուին, և մարդիկ հիւանդութեան ատեն անոնց դիմեն : Սովորաբար մարդիկ հիւանդանալէն ետքը բժիշկ կը կանչեն : (Տաճկաստանի մէջ շատ տեղեր ժողովուրդը ընդհանրապէս բժիշկն անատեն կը կանչէ, երբ հիւանդութիւնը կը սաստկանայ և վտանգաւոր կ'ըլլայ) : Մարդիկ բժիշկներէն չեն կրնար սպասել այն օգուտը՝ զոր առողջաբանութիւնը գիտնալէն կրնային քաղել :

Առողջաբանութեան տեղեկութիւնն ունենալ հարկաւոր է մանաւանդ հիւանդութեան ատեն՝ թէ հիւանդին և թէ անոր հոգ տանողներուն : Աս գիտութեան տեղեկութիւնն ունենալէն սա օգուտները յառաջ կու գան : Ա. Թէ հիւանդը և թէ անոր խնամ տանողները կրնան ախտը սաստկացնող պատճառներէն զգուշանալ . Բ. Կարևորութիւն տալով բժշկին կարգադրութեանցն ու դեղոցը՝ կը ջանան անոր պատուէրներուն համեմատ գործելու . Գ. Երբեմն հիւանդութեան կերպը կը փոխուի, և ամէն փոփոխութեան ատեն պէտք եղած միջոցները գործածուելու են . եթէ հիւանդը և անոր հոգ տանողները յիշեալ փոփոխութիւններուն երբ և ինչպէս ըլլալը կը ճանչնան, անմիջապէս բժշկին դիմելով պէտք եղածը կ'ընեն : Զոր օրինակ, առաւօտեան այցելութեան ատեն բժիշկը հիւանդ մը այս ինչ վիճակի մէջ կը գտնէ . քիչ մը ետքը հիւանդին վիճակը փոխուելով կը գէշնայ . եթէ անոր բոլորտիքը եղողները տոգէտ են, հիւանդը կը թողուն այն վիճակին մէջ մինչև որ բժիշկը իրիկուան նորէն այցելութիւնը ընէ . բայց թերևս այս յապաղումը պատճառ կ'ըլլայ ախտին բոլորովին

զայրանալուն : Ապա առողջաբանութեան վրայով տեղեկութիւնն ունենալը, թէ ախտերուն պատճառներէն զգուշանալու և թէ հիւանդութիւն մը պատահելէն ետքը զանի բժշկելու համար գործածելու միջոցներուն նշկատմամբ, շատ օգտակար է :

Առողջապահութեան սկզբունքներուն նկատմամբ ժողովուրդը լուսաւորելու ամենէն դիւրին ճամբան՝ դպրոցներու մէջ տղոց ուրիշ գիտութեանց հետ առողջաբանութիւն և անոր կանոններուն համեմատ ապրիլ սորվեցնելն է : Տղոց աշխարհագրութիւն սորվելով մեզի Հնդկաստանի ու Չինաստանի վրայ խօսիլն ինչ օգուտ ունի, եթէ անոնք իրենց անձին և կենացը վերաբերեալ տեղեկութիւնները չունին : Թուաբանութիւն սորվելով այլեայլ խնդիրներ լուծելէն ինչ օգուտ, եթէ իրենց առողջութեան հաշիւը չեն գիտեր, Արդարեւ ինչպէս որ աշխարհիս բոլոր բաները առողջութեան հետ բաղդատուելով ոչինչ են, այնպէս ալ ուրիշ գիտութիւնները ոչինչ են առողջապահութեան նայելով :

1868 ին տպուած ԻԼՄԻ ԹԵՇՐԻՀ ՎԷ ՊԱՀՍԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԵՏԵՆԻՅԷ ԻԼԷՍԸ ՀԷԹ ՈՒ ԱՅԻՅԷԹ ԳԱՎԱՍԻ անունով Տաճկերէն գիրքը առողջաբանութեան սկզբունքները սորվեցնելու յարմար դասագիրք մըն է, ուստի մեր դպրոցաց մէջ անկէ դաս տըրուելը ծնողաց և վարժապետաց ուշադրութեանը կը յանձնենք :

ՇԵՐԱՄԻ ՍԵՐՄ

Մէկ տարւոյ մէջ, 1869 ին, 36 հազար օխտ չերամի սերմ բերուեցաւ Ճաբոնէն Եւրոպա : Յատուկ շոգենաւներ վարձուեցան այս պատուական նիւթն ըստ կարի արագ իր սահմանեալ տեղը հասցնելու, Կարևոր կը թուի, որչափ հնար է, սերմերը ձգուելէն անմիջապէս ետքը և ցուրտէն առաջ զանոնք նաւ դնել և զրկել :

Օդ բանել տալու և իրարու քրտուելէ ազատ պահելու համար անոնք ստուար թուղթերու (մուգալա) վրայ կը փռուին և այնպէս սնտուկներու

մէջ կը դրուին : Ճամբորդութեան միջոցին օդը յարմար եղած ատեն սնտուկները կը բացուին և այս սերմերը բաց օդոյ մէջ կը հանուին : Իւրաքանչիւր սնտուկ կը պարունակէ 8 օխտ սերմ, և գինն է Ճաբոնի մէջ 120 լիրա, ամէն մէկ սնտուկի համար ալ 3 լիրա նաւու վարձք կը տրուի, այնպէս որ երբ վաճառքը Եւրոպա կը հասնի, ամէն մէկ օխտային գինը կ'աւելան արժէքը՝ կ'ըլլայ 13 2/3 լիրա :

Աւետարանի համար :

ԲԱՂԵՇԷՆ ՆԱՄԱԿ ՄԸ

(Աւետարանի 20-րդ դրոշմը շարանադրութիւն և Էրզնէ)

Քանի որ Բողոքականութիւնը, Պապականութենէ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ մէջ սարգեալ աւելորդապաշտութիւնները, որոնք արդէն յիշուեցան, կտրելու և խափանելու համար կուգայ, և Հայուն ձեռքը Աստուծոյ խօսքերուն վրայ միայն ամուր կը սեղմէ և կ'ողջունէ, ուստի Պապականութեան անհրաժեշտ պարտքն է որ զԲողոքականութիւնը վճռեալականութիւն ներկայացնէ, եթէ Բողոքականը Աստուծոյ օրհնեալ խօսքերով օգնութեան չհասնին իրենց ազգայիններուն : Պապականութիւնը պիտի աւելէ զՀայոց եկեղեցին, և անկէ մնացածն ալ որ չհաւատայ Պապականութեան, անտարակոյս անհաւատութիւնը պիտի աւելնէ : Բողոքականութիւնն է որ այն բարձրաշուրթն և հզօր թումբը կը կապէ մարդկային բարոյականութիւնը ապականող աս երկու վիթխարի զօրութեանց դէմ, ու կ'արգիլէ որ հեղեղի պէս չխեղդեն հոգիները : Լուսաւորչականութիւնը որչափ հեռու է վճռեալականութիւնը որչափ հեռու է Բողոքականութիւնը : Բողոքականութիւնն է որ անիրաւութիւնն է զԲողոքականութիւն իբրեւ վճռեալականութիւն ճանչցնել Հայ հասարակութեան :

Կարապետ վարժապետին Բողոքական ըլլալը չենք կրնար ընդունիլ, ինչպէս վճռեալականութիւն չենք ընդունիր : Եթէ նա Բողոքականաց կը ըսնէր սրտանց սիրած և ընդգրկած

ըլլար, պէտք էր անոնց մէջ կենալ, անոնց հետ կարգալ, աղօթել, երգել և Աստուծոյ խօսքը մատակարարել կարօտեալ հոգիներուն. ինչ գործ ունէր տաճարներու, սեղաններու և մեղաց համար մատուցած պատարագներու հետ, իր քահանայական պաշտօնը յոյժ հեռացուց զինք Բողոքականներէն: Հեռացաւ իր տուած դասանութիւնովը զինք ձեռնադրող եպիսկոպոսին առջին, ուր վկայեց թէ իր ծննդեան օրէն մինչև այն րօպէն անշարժ մնաց յամենայն արատոյ մեղաց, քանի որ Բողոքականաց կրօնքը կ'ըսէ, « թէ որ մէկը ըսէ թէ ես մեղք չունիմ, ինքզինք կը խաբէ և ճշմարտութիւն չկայ անոր մէջ » (Ա. Յովհ. Ա, 8): « Ինչու որ ամէնքս ալ շատ յանցանքներ կ'ընենք » (Յակ. Գ. 2): Կարապետ վարժապետ խոստացաւ և ուխտեց որ ինք Տաթևացոյ, Պողոսի Տարոնեցոյ և ուրիշ անձանց աշակերտի:

Տէր Գէորգ կ'արձակէ անապաշխարը, մեղաւոր հոգիներուն համար կը պատարագէ, անկնունք երախայից համար խաչ կ'օծէ, մատաղի աղ կ'օրհնէ, ամուսնանալէ և կերակուրներէ կ'արգիլէ, վերջապէս կ'անիծէ և կը նոյնվէ երկաթնակաց դասը, որոնց մէկ ճիւղն ալ Բողոքականներն են:

Քահանայական գրութիւնը զԲողոքական կրօնքը խապաւ ջնջելու կը ջնայ, և Տէր Գէորգ ատ կարգին մէջ մտած է: Իր պտուղէն լաւ կը ճանչցուի որ բնաւ յարմարութիւն չունի Բողոքականութեան: Եթէ ան Բողոքական կրնայ համարուիլ, բոլոր Հայերն ալ Բողոքական են: Որու սկզբբանց որ կը ծառայէ՝ անոր կը վերաբերի: Պապականութեան սկզբբանց կը ծառայէ, աւելի Պապական է քան թէ Բողոքական, թէ և ինք իրօք չհաւատայ իր կատարած արարողութեան և խոստումներուն: Ինչպէս եթէ ան կեղծ սրտով հաւատար և կատարէր իրեն յանձնուած պաշտօնը, չէր կրնար և շիտակ չէր Բողոքական ճանչցուիլ, նոյնպէս եթէ բնաւ չհաւատայ ալ, դարձեալ Բողոքական չէ ան:

Մեր նշաններէն մէկը չերի իր անոր վրայ որ մեղմէ ըլլայ. եթէ մեղմէ ըլլար, մեր քովը պիտի մնար:

ՔԱՂԷՇ 23 Մարտ. 1872

Ս. Դ.

ԶԻՆ

Ասկէ 11 տարի առաջ քանի մը Ամերիկացի Միսիոնարք սկսան աշխատիլ Չինու Փուչինկ կոչուած նահան-

գին մէջ, որ Փուչով քաղքին հարաւային կողմը կ'իյնայ: Այն ժամանակը, որչափ որ դիտենք, յիշեալ նահանգին մէջ բնաւ Քրիստոնեայ մը չէր գտնուեր, ուր հիմա 416 եկեղեցոյ անդամ կայ, 274 անձինք ալ հետամուտ են եկեղեցոյ հաղորդութեան ընդունուելու: Չորս Ամերիկացի Միսիոնարներէն զատ՝ կան նաև բնիկներէն 14 ձեռնադրեալ: 40 ոչ ձեռնադրեալ քարոյիչներ, 30 հոգի ալ կան որ քարոյչութեան պաշտօնին կը պատրաստուին: Բայց այս քարոյիչներուն ապրուստը կը հոգացուի ըստ մասին Միսիոնարներէն և ըստ մասին բնիկ եկեղեցիներէն, Կան նաև ուրիշ շատ օգնականներ որոնք ուղղակի եկեղեցիներէն կախում ունին և անոնցմէ կ'ընդունին իրենց ապրուստը: Քարոյիչներէ և եկեղեցոյ անդամներէ բաղկացեալ ընդհանուր ժողովի մը մէջ մօտեքս երկայն խօսակցութիւններ եղան սա առաջարկութեան վրայ թէ այսուհետև բոլոր քարոյիչք իրենց ապրուստը եկեղեցիներէն ընդունին: Բաւական խորհրդածութիւն ըլլալէն ետքը խնդրուեցաւ որ, անոնք որ սրտանց կ'ընդունէին յիշեալ առաջարկութիւնը, և որոշած էին երկխաղածութեամբ ամէն ջանք ընել զանի գործադրելու համար՝ ոտքի վրայ ելլելով յայտնեն իրենց հաճութիւնը: Իսկոյն բոլոր ժողովականք ոտք ելան, ապա ծնկան վրայ եկան, և ձեռնադրեալ երէցներէն մէկը ջերմեանդ աղօթք մը ընելով Աստուծմէ օգնութիւն խնդրեց, որ ամէն մարդ այսպէս հրապարակաւ ըրած ուխտը կարող ըլլայ հաւատարմութեամբ կատարել: Հետեւեալը Պա. Հիւր Եունկ Մի անուն Չինացի քարոյիչն այս ժողովին մէջ խօսած ճառին համառօտ քաղուածն է:

Այս իրիկուն ձեզի այսնի թիւ վերայ ուղերձ մը ընելու ելլելով, կը զգամ թէ որչափ կարօտ եմ ձեր կարեկցութեանն ու աղօթիցը: Նիւթը շատ կարեւոր է, և միանգամայն ըստ երևութիւն անյաղթելի դժուարութիւններէ չըջապատեալ: Ես կարողութիւն չունիմ այս դժուարութիւնները բառնալու, ոչ ալ ձեր սիրտերը շարժելու ճարտարխօսութիւն ունիմ: Եթէ Հոգին Սուրբ չօգնէ մեզի, իմ խօսելս և ձեր լսելն ընդունայն պիտի ըլլան: Ուստի նախ աղաչենք Սուրբ Հոգին որ մեզի օգնէ: Երանի թէ ան տուն տար ինձի խօսել, և մեզ ամենուս նպաստէր լսելու և հնազանդելու:

Մենք ամենքս հաճ և հաւան ենք որ Չինաստանի Քրիստոնեական եկեղեցին իր պէտքերն անձամբ հոգալու է որ կարող ըլլայ կատարեալ աղգեցութիւն ունենալ ժողովրդեան վրայ: Կը հաւատանք նաև որ ժամանակն եկած է այս մասին մեր որոշումներն ընելու, և թէ այն որոշումներն ի գործ դնելու համար միջոցներ ձեռք առնելու պարտական ենք: Արդ երկու քայլ կայ առնելու այս գործը կատարելու համար. նախ՝ բնիկ Քարոյիչք հաճելու են որ իրենց ամականներուն այն մասը որ Միսիոնարաց ընկերութեանէն կ'առնեն՝ տարուէ տարի նուազի, և թէ այն պակասը լեցնելու համար բնիկ եկեղեցիներուն դիմեն. երկրորդ՝ բնիկ եկեղեցիներուն անդամները հաճելու են իրենց կարողութեանը համեմատ վայելուչ ամականներ տալ իրենց Քարոյիչներուն: Առաջին քայլին նկատմամբ կ'ըսեմ թէ, բնիկ Քարոյիչներն արդէն այն քայլն առած են, և պատրաստ են այս մասին ցուցուած ընթացքին հետեւիլ: Խնդիրը հիմա միայն սա է. եկեղեցոյ անդամները կ'ուզեն Քարոյիչներն ընդունիլ իբրեւ իրենց պաշտօնեաները և ջանալ անկեղծաբար դրամական նպաստ տալու անոնց ապրուստին համար: Կը խոստովանիմ թէ ասիկայ նոր բան է Չինաստանի մէջ: Դեռ նոր լսեցինք որ քարոյչական պաշտօն կայ, և թէ այն պաշտօնը կատարողներուն դրամական նպաստ տալ մեր պարտաւորութիւնն է: Բայց և այնպէս, այս նիւթը զգուշութեամբ քննելով՝ քարոյիչներուն ապրուստը հոգալու նկատմամբ մեր պարտաւորութիւնն այնպէս յայտնի կը տեսնենք, որ ոչ ոք կրնայ իրաւացի կերպով մերժել զայն: Քարոյիչի պաշտօնը մարդու ձեռքով չհաստատուեցաւ: Ոչ մեզի եկող Ամերիկացի Միսիոնարք հնարեցին, ոչ եկեղեցին ի գոյ ած զայն. Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս հաստատեց այս պաշտօնը, և զայն կատարող անձինք ոչ մարդոց կողմանէ ընտրուեցան, այլ Սուրբ Հոգիէն կանչուելով ընկալան զայն, և ապա յանուն եկեղեցոյ, և եկեղեցոյ կողմէն զրկուեցան այլ և այլ տեղեր:

(Պետի շարանախոս)

ԴԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մայիս 17 ըս Յուլիան, եւ Մայիս 29
ըս Լւս. 1872.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ելեւմտից պաշտօնեայ Ղալիպ պէյ,
Տրապիզոնի Կուսակալ, և անոր Խոր-
հրդակալն (միւսթէշար) Էմին Էֆէն-
տի անոր տեղ Ելեւմտից պաշտօնեայ
անուանուեցաւ :

Պէստիմ պէյ Պօլսոյ Քաղաքապետ
անուանուեցաւ Ալի Րիզա պէյին տեղ :

Խուրշիտ Փաշա Թեհաղոնիկէի Կու-
սակալ, և Թեհաղոնիկէի նախկին Կու-
սակալ Նուսրէթ Փաշա՝ Դաղատիոյ
(Էօնկլիրիւ) Կուսակալ, և Դաղատիոյ
Կուսակալ Պատերազմի նախկին պաշ-
տօնեայ Էսէտ փաշա՝ Սեբաստիոյ Կու-
սակալ անուանուեցան :

Կ'ըսուի թէ Ղալիպ պէյ Տրապիզո-
նի Կուսակալութիւնը յանձն առնու-
ուղած չէ :

— Կաթողիկէ Հայոց նոր Պատրիարքի
ընտրութիւնը կատարուեցաւ ամսոյս
7/19 ին Կիրակի օր : Ընտրուած ան-
ձնն է Տիգրանակերտի Արքեպիսկո-
պոս Գեր. Յովհան Քիւփէլեան : Հա-
սունեանք այս ընտրութենէն երկու
օր առաջ, այն է Ուրբաթ օրը՝ Ղալա-
թիոյ Յիսուս Փրկիչ եկեղեցին իրենք
իրենց ժողովք մը ընելով Պրուսայի
Եպիսկոպոսը Գեր. Թիւքեանը ընտ-
րած էին, բայց Բարձրագոյն Դուռը
չընդունեցաւ այս ընտրութիւնը, և
որոշեց որ բոլոր Կաթողիկէ Հայ ժողո-
վուրդէն բաղկացեալ ընդհանուր ժո-
ղով մը ըլլայ Պուրութիւնին մէջ ո-
րոշեալ օրը, այն է 7/19 Մայիս : Հա-
սունեանք իրենց հակառակորդներուն
եկեղեցին երթալ չուզեցին, ուստի
և որոշուեցաւ որ ժողովը Կալաթա
Սարայ կոչուած շէնքին սրահներէն
մէկուն մէջ ըլլայ Պէյլիքճի Նայիզի
Էֆէնտիի ներկայութեանը : Երկու
կողմէն ալ շատ բազմութիւն ներկայ
գտնուեցաւ այս նոր ընտրութեան,
բայց Պօլսոյ մէջ հաստատուն բնակու-
թիւն ունեցող Օսմանեան հպատակ
և 20 տարուընէ վեր եղողներուն
միայն արտօնութիւն տրուեցաւ քուէ
տալ : Քուէտարկութիւնը սկսելէն առաջ
Հասունեան Կուսակցութիւնէն Մըքր-
լըեան Պօղոս Պէյ վարիտէ Սուլթանի
սեղանաւորը, և Մէճմուայի Հաւա-
տիսի նախկին խմբագիր վարդապետ Պէյ
Հասունեան Կուսակցութեան կողմէն
խօսելով ըսին թէ ժողովին մէջ
գտնուողներուն շատերը Հակահա-
սունեան և Հռոմէն հերձուած են, և
թէ Հայ Կաթողիկէ ժողովուրդին ոչ

բազմութիւնը, ոչ հարստութիւնը, ոչ
հանճարը, ոչ ալ աւանդութիւնները
կը ներկայացնեն, հետեւապէս յարմա-
րութիւն չունին Հայ Կաթողիկէներուն
համար Պատրիարք մը ընտրելու, ուս-
տի և իրենք (Հասունեանք) կը բո-
ղոքեն այն օրուան ընտրութեան դէմ՝
որ ամենեւին նշանակութիւն կամ զօ-
րութիւն չունի, հետեւապէս զայն իր-
բեւ ռեալիս և ոչինչ հանդէս մը կը նը-
կատեն : Պէյլիքճի Էֆէնտին խնդրեց
որ այն բողոքն իրեն գրով տրուի, և
բողոքն ընող վերոյիշեալ անձինք նոյ-
նը գրով առին յիշեալ պաշտօնէին :
Ետքը սկսաւ ընտրութիւնը, և ինչպէս
վերը ըսինք, ընտրուեցաւ իբր 1,200
քուէով Տիգրանակերտի Արքեպիսկո-
պոս Յովհան Քիւփէլեան որ Հասունե-
անի հակառակ Կուսակցութենէն է :

— Անցեալ շաբթուան Շաբաթ օրը
նորընտր Պատրիարքը վեհափառ Կայ-
սեր ներկայացաւ, և անկէ բարձրա-
գոյն Դուռը գալով իր պաշտօնական
այցելութիւնն ըրաւ Մեծ Եպարքոսին,
Արտաքին գործոց պաշտօնէին և ու-
րիշ նախարարաց :

— Անցեալ շաբթու հինգշաբթի օր
Պօլիս գտնուող Պուլկարները Պալատ
իրենց եկեղեցւոյն մէջ Պուլկարաց Լու-
սաւորիչներուն Սըբոյն Կիւրդի և Մե-
թոխիոսի տօնը մեծ հանդիսիւ կատա-
րեցին : Դրիգորիոս Արքիմանտրիտ ի-
րենց ազգային պատմութենէն ցու-
ցուց Պուլկար եկեղեցւոյն անկախու-
թիւնը, և Գեր. Էկլարքը յատուկ
ճառով մը բացատրեց ազգային եկե-
ղեցւոյն այս նոր կենդանութենէն
յառաջ գալու օգուտները : Անմիջա-
պէս ետքը ազգային ժողով մը եղաւ,
որ այլևայլ անձինք ուսման և գի-
տութեան տարածուելուն օգտակա-
րութեանը վրայ ճառեր խօսեցան, և
աղայք երգեր երգեցին : Իրիկունը
փառաւոր խնջոյք մը եղաւ երաժշ-
տական նուագներով :

Բանադրեալ Պուլկար Եպիսկոպո-
սունք մասնակից եղան վերոյիշեալ եկե-
ղեցական տօնախմբութեան հանդիսին,
Կ'ըսուի թէ այսպէս ընելու Բարձրագոյն
Դուռէն հրաման ունէին, Կ'ըսուի նաև
թէ Բարձրագոյն Դուռն ընդունած չէ
Պուլկարաց խնդրոյն վրայ քննութիւն
և որոշում ընելու համար Անաիոքայ,
Աղեքսանդրիոյ և ուրիշ Յոյն Պատրի-
արքայ Պօլիս բերուելուն առաջար-
կութիւնը :

— Լէվանթ Թայմս անուն Լրա-
գրին խօսքին նայելով Յունաց Սինդան
անցեալ Ուրբաթ ժողովուրդով որոշեց

Պուլկարաց Էկլարքն ու Եպիսկոպոս-
ները բանադրել, Հետեւապէս այս
վերջին Կիրակի օր բանադրանայ վը-
ճիւ մը կարգացուեցաւ Յունաց Պատ-
րիարքին կողմէն Մայրաքաղաքիս բո-
լոր Յոյն եկեղեցիներուն մէջ Պուլ-
կարաց Էկլարքին և Ֆիլիպէի, Լօֆ-
չայի և Մարգարիտի Պուլկար Եպիս-
կոպոսաց դէմ :

— Հագայիկ անուն Տաճկերէն
լրագրին նայելով Հասարակաց գործոց
նախկին պաշտօնեայ Տափուտ Փաշա որ
հիմա Եւրոպա կը գտնուի, Պօլիս դառ-
նալով իր պաշտօնէութեան ատենին
հաշիւները տալու նկատմամբ Օսմանե-
ան Կառավարութեան հրամանին
չհնազանդելուն համար փաշայութեան
ատիժանէն և թուակէն զրկուած է :

— Օսմանեան տէրութեան վիճա-
կին վրայ մօտեւս հրատարակուած
Բարձրագոյն Դրան պաշտօնական տե-
ղեկագրին նկատմամբ Լէվանթ Հէրալ-
տի դիտողութիւնները Կառավարու-
թեան կողմէն իբրև թշնամական և
անիրաւ նկատուեցան, և այս պատ-
ճառաւ յիշեալ լրագիրն արգիլուեցաւ
3 ամսուան համար :

— Պարսկաստանէն առնուած լու-
րերուն նայելով, Պարսից մայրաքաղա-
քին Թէհրանի բոլոր բնակչաց մէկ
քառորդը, իբր 20 հազար հօգի սո-
վէն մեռած է : Մեռելոց դիակները
երկրին հասարակաց ճամբաներուն քո-
վերը կը գտնուին : Պարսկաստան ճամ-
բորդութիւն ընողները կը պատմեն թէ
այն երկրին մէջ սով եղած տեղերն ըն-
դարձակ գետեր կան, և թէ սովին
առաջն առնուած կ'ըլլար, եթէ Կա-
ռավարութիւնը Եւրոպացի չափադէտ-
ներու առաջարկութեանն անսալով
ջրանցներ շինած և ջուրը բերած ըլ-
լար այն գետերուն բոլորաիջը գտնուած
արտօրէից մէջ :

ՇՈՒԿԱՅԻ ԳԻՆԵՐ

Արիֆի	ժիւ.	Զուրուշ
Բամբակ, Կէյվէ	օիւ	250—260
» Ատունա	»	40—10 1/2
»	»	9—9 1/2
Թիֆթիլի Էնկիւրի	»	36—46
Ճէնրի	»	20—22
Բուրդ, Անատոլու լուացուած	»	20—22
» « չլուացուած	»	8—8 1/2
» Բուլմէլի լուացուած	»	17—18
» « չլուացուած	»	8—8 1/2

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԻՍՍՈՒԱՐԱՅ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԵՆ
ՆԱԲԱԳԻՐ Ե. ՊԼԻՍ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ
Ձագմագճըլար փողոց, Յակոբեան խան Թիւ 12